ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

13. prosince 2005 *

Ve věci C-411/03,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Landgericht Koblenz (Německo) ze dne 16. září 2003, došlým Soudnímu dvoru dne 2. října 2003, v řízení zahájeném

SEVIC Systems AG,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas a K. Schiemann, předsedové senátů, C. Gulmann (zpravodaj), J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis a A. Borg Barthet, soudci,

generální advokát: A. Tizzano,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. května 2005,

* Jednací jazyk: němčina.

s ohledem na vyjádření předložená:

— za SEVIC Systems AG C. Beulem, Rechtsanwalt,

— za německou vládu M. Lummou a A. Dittrichem, jako zmocněnci,

— za nizozemskou vládu H. G. Sevenster a N. A. J. Belem, jako zmocněnci,

— za Komisi Evropských společenství C. Schmidt a G. Braunem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 7. července 2005,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 43 ES a 48 ES.

2 Tato žádost byla podána v rámci žaloby podané SEVIC Systems AG (dále jen „SEVIC"), společností se sídlem v Neuwied (Německo), proti rozhodnutí Amtsgericht Neuwied, kterým byl zamítnut její návrh na zápis fúze mezi ní a Security Vision Concept SA (dále jen „Security Vision"), společností se sídlem v Lucemburku, do vnitrostátního obchodního rejstříku z důvodu, že německé právo týkající se přeměn společností upravuje fúzi pouze mezi společnostmi se sídlem v Německu.

Právní rámec

3 Článek 1 německého zákona o přeměnách společností (Umwandlungsgesetz) ze dne 28. října 1994 (BGBl. 1994 I, s. 3210), ve znění opraveném v roce 1995 a později změněném (dále jen „UmwG"), nazvaný „Druhy přeměn, zákonná omezení", stanoví:

„(1) Právní subjekty se sídlem na vnitrostátním území mohou být přeměněny

1. fúzí;

2. rozdělením [...];

3. převodem jmění;

4. změnou právní formy.

(2) Kromě případů upravených tímto zákonem je přeměna ve smyslu odstavce 1 možná pouze tehdy, pokud je výslovně stanovena jiným spolkovým zákonem nebo zákonem spolkové země.

(3) Odchylky od ustanovení tohoto zákona jsou možné, pouze pokud jsou výslovně povoleny. Doplňující ustanovení obsažená ve smlouvách, stanovách nebo projevech vůle jsou přípustná, ledaže tento zákon obsahuje taxativní úpravu."

4 Článek 2 UmwG, nazvaný „Druhy fúzí", stanoví:

„Právní subjekty mohou uskutečnit fúzi se zrušením bez likvidace

1. sloučením, přičemž dojde k převodu celého jmění jednoho nebo více právních subjektů (zanikající subjekty) na jiný existující právní subjekt (nástupnický subjekt) nebo

2. [...]

prostřednictvím poskytnutí podílů nebo akcií nástupnického subjektu nebo nového subjektu držitelům podílů (společníkům nebo akcionářům) zanikajícího právního subjektu."

5 Další ustanovení UmwG týkající se konkrétně fúze sloučením stanoví pro smlouvu o fúzi určité podmínky (články 4 až 6), upravují vyhotovení zprávy o fúzi (článek 8), ověření fúze znalci (článek 9 a následující), jakož i oznámení o fúzi (článek 16 a následující) před jejím zápisem do obchodního rejstříku místa sídla nástupnického právního subjektu (článek 19). Článek 20 a následující UmwG vyjmenovávají účinky zápisu do tohoto rejstříku. Ochranná ustanovení ve prospěch třetích osob dotčených fúzí, zejména věřitelů, doplňují všeobecná ustanovení týkající se fúze sloučením.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

6 Smlouva o fúzi uzavřená v roce 2002 mezi společnostmi SEVIC a Security Vision upravovala zrušení této posledně uvedené společnosti bez likvidace a převod celého jejího jmění na společnost SEVIC, bez změny obchodní firmy této společnosti.

7 Amtsgericht Neuwied zamítl návrh na zápis fúze do obchodního rejstříku s odůvodněním, že čl. 1 odst. 1 bod 1 UmwG upravuje pouze fúze mezi právními subjekty se sídlem v Německu.

8 SEVIC podala proti tomuto zamítavému rozhodnutí opravný prostředek k Landgericht Koblenz.

9 Podle Landgericht Koblenz to, zda návrh na zápis fúze mezi výše uvedenými společnostmi do obchodního rejstříku může být na základě čl. 1 odst. 1 bodu 1 UmwG zamítnut, závisí na výkladu článků 43 a 48 ES v rámci fúzí mezi společnostmi se sídlem v Německu a společnostmi se sídlem v jiných členských státech (dále jen „přeshraniční fúze").

10 Za těchto podmínek se Landgericht Koblenz, domnívaje se, že řešení sporu, jenž mu byl předložen, závisí na výkladu uvedených ustanovení Smlouvy o ES, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být články 43 a 48 ES vykládány v tom smyslu, že je v rozporu se svobodou usazování společností zamítnout návrh na zápis – v souladu s článkem 16 a následujícími [UmwG] – fúze, kterou má v úmyslu uskutečnit evropská zahraniční společnost se společností německou, do německého obchodního rejstříku, protože čl. 1 odst. 1 bod 1 tohoto zákona upravuje přeměnu pouze u právních subjektů se sídlem v Německu?"

K předběžné otázce

Úvodní poznámky

11 Je třeba připomenout, že SEVIC podala v souladu s UmwG návrh na zápis fúze se Security Vision do obchodního rejstříku, přičemž příslušná smlouva upravovala sloučení této posledně uvedené společnosti se společností SEVIC a její zrušení bez likvidace.

12 Tento návrh Amtsgericht Neuwied zamítl z důvodu, že UmwG ve svém čl. 1 odst. 1 bodě 1 stanoví, že pouze právní subjekty se sídlem na vnitrostátním území mohou být přeměněny fúzí (dále jen „vnitrostátní fúze"), a že se tedy tento zákon nepoužije na přeměny vyplývající z přeshraničních fúzí.

13 Je třeba poukázat na to, že v Německu neexistují obecná pravidla obdobná pravidlům stanoveným tímto zákonem, která by byla použitelná na přeshraniční fúze.

14 Z toho vyplývá, že v Německu je rozdílně zacházeno s vnitrostátními fúzemi a přeshraničními fúzemi.

15 Za těchto podmínek je třeba chápat otázku položenou předkládajícím soudem tak, že její podstatou je, zda články 43 a 48 ES brání tomu, aby byl v členském státě obecně odepřen zápis fúze uskutečněné zrušením společnosti bez likvidace a převodem celého jmění této společnosti na jinou společnost do vnitrostátního obchodního rejstříku, pokud má jedna z těchto dvou společností sídlo v jiném členském státě, zatímco takový zápis je možný, jsou-li dodrženy určité podmínky, pokud společnosti účastnící se fúze mají obě sídlo na území prvního členského státu.

K použitelnosti článků 43 ES a 48 ES

16 Na rozdíl od toho, co uplatňují německá a nizozemská vláda, se články 43 ES a 48 ES na takovou fúzi, jaká je dotčena v původním řízení, vztahují.

17 V souladu s čl. 43 druhým pododstavcem ES ve spojení s článkem 48 ES totiž svoboda usazování společností uvedených v tomto posledně uvedeném článku zahrnuje zejména zřizování a řízení těchto společností za podmínek stanovených právem státu usazení pro vlastní společnosti.

18 Jak uvedl generální advokát v bodě 30 svého stanoviska, rozsah působnosti práva usazování zahrnuje každé opatření, které umožňuje nebo jen usnadňuje přístup do jiného členského státu, než je stát usazení, a výkon hospodářské činnosti v tomto státě tím, že umožňuje účinnou účast zúčastněných hospodářských subjektů na hospodářském životě uvedeného členského státu za stejných podmínek, jako jsou podmínky vztahující se na vnitrostátní hospodářské subjekty.

19 Přeshraniční fúze, podobně jako jiné přeměny společností, odpovídají potřebám spolupráce a reorganizace společností usazených v různých členských státech. Představují zvláštní způsoby výkonu svobody usazování, které jsou důležité pro řádné fungování vnitřního trhu, a patří tedy k hospodářským činnostem, u nichž jsou členské státy povinny respektovat svobodu usazování upravenou v článku 43 ES.

K existenci omezení svobody usazování

20 V tomto ohledu stačí připomenout, že v německém právu na rozdíl od toho, co platí pro vnitrostátní fúze, neupravuje žádné ustanovení zápis přeshraničních fúzí do vnitrostátního obchodního rejstříku a že z tohoto důvodu jsou návrhy na zápis takových fúzí obecně zamítány.

21 Jak uvedl generální advokát v bodě 47 svého stanoviska, taková fúze jako fúze dotčená v původním řízení přitom představuje účinný způsob přeměny společností, jelikož v rámci jediné operace umožňuje vykonávat určitou činnost v nové právní formě a bez přerušení, v důsledku čehož se zmenší komplikace, zkrátí lhůty a sníží náklady spojené s jinými formami reorganizace společností, které zahrnují například zrušení společnosti s likvidací a založení nové společnosti s převodem částí jmění na tuto společnost.

22 Vzhledem k tomu, že na základě vnitrostátních pravidel není možné takového způsobu přeměny společností využít, pokud jedna z těchto společností má sídlo v jiném členském státě, než je Spolková republika Německo, německé právo zavádí rozdílné zacházení se společnostmi podle vnitrostátní nebo přeshraniční povahy fúze, což může společnosti odrazovat od výkonu svobody usazování zakotvené ve Smlouvě.

23 Takové rozdílné zacházení představuje omezení ve smyslu článků 43 ES a 48 ES, které je v rozporu s právem usazování a může být připuštěno pouze tehdy, pokud sleduje legitimní cíl slučitelný se Smlouvou a pokud je odůvodněno naléhavými důvody obecného zájmu. Krom toho je v podobném případě nezbytné, aby uplatnění tohoto omezení bylo způsobilé zaručit uskutečnění takto sledovaného cíle a nepřekračovalo meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné (viz rozsudky ze dne 21. listopadu 2002, X a Y, C-436/00, Recueil, s. I-10829, bod 49, a ze dne 11. března 2004, De Lasteyrie du Saillant, C-9/02, Recueil, s. I-2409, bod 49).

K případnému odůvodnění omezení

24 Německá a nizozemská vláda uplatňují, že vnitrostátní fúze podléhají podmínkám, jejichž cílem je konkrétněji chránit zájmy věřitelů, menšinových akcionářů a zaměstnanců, jakož i zachovat účinnost daňových kontrol a poctivost obchodních

transakcí. Poukazují v tomto ohledu na to, že v případě přeshraničních fúzí vyvstávají specifické problémy, a řešení těchto problémů předpokládá existenci specifických pravidel určených k ochraně uvedených zájmů v kontextu přeshraniční fúze, která s sebou nese použití více vnitrostátních právních řádů na jedinou právní operaci. Taková pravidla však předpokládají harmonizaci právní úpravy na úrovni Společenství.

25 V tomto kontextu nizozemská vláda připomíná, že Komise Evropských společenství předložila zákonodárci Společenství návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o přeshraničních fúzích kapitálových společností, který byl Komisí předložen dne 18. listopadu 2003 [KOM(2003) 703 konečný], a jehož první a druhý bod odůvodnění upřesňují:

— „Potřeba spolupráce a reorganizace společností z různých členských států a právní a administrativní obtíže, s nimiž se setkává uskutečnění přeshraničních fúzí společností v rámci Společenství, ukazují, že k zajištění dotvoření a fungování jednotného trhu je nezbytné přijmout právní úpravu Společenství, která usnadní provádění přeshraničních fúzí [...]

— [...] výše uvedených cílů nemůže být dostatečným způsobem dosaženo na úrovni členských států, jelikož jde o stanovení právní úpravy se společnými rysy použitelnými na nadnárodní úrovni, a proto jich z důvodu rozsahu a dopadu navrhované činnosti může být lépe dosaženo na úrovni Společenství [...]“ *(neoficiální překlad)*

26 V tomto ohledu je třeba připomenout, že i když jsou harmonizační pravidla Společenství sice užitečná k usnadnění přeshraničních fúzí, existenci takových

harmonizačních pravidel nelze povýšit na předchozí podmínku výkonu svobody usazování zakotvené v článcích 43 a 48 ES (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 28. ledna 1992, Bachmann, C-204/90, Recueil, s. I-249, bod 11).

27 Kromě toho je namístě podotknout, že existují-li v členských státech, na základě přijetí třetí směrnice Rady 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, založené na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností (Úř. věst. L 295, s. 36; Zvl. vyd. 17/01, s. 42), harmonizovaná pravidla týkající se vnitrostátních fúzí, přeshraniční fúze vyvolávají specifické problémy.

28 V tomto ohledu nelze vyloučit, aby takové naléhavé důvody obecného zájmu, jako je ochrana zájmů věřitelů, menšinových společníků a zaměstnanců (viz rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, Überseering, C-208/00, Recueil, s. I-9919, bod 92), jakož i zachování účinnosti daňových kontrol a poctivosti obchodních transakcí (viz rozsudek ze dne 30. září 2003, Inspire Art, C-167/01, Recueil, s. I-10155, bod 132), mohly za určitých okolností a při dodržení určitých podmínek odůvodnit opatření omezující svobodu usazování.

29 Je však také třeba, aby takové omezující opatření bylo způsobilé zaručit uskutečnění sledovaných cílů a nepřekračovalo meze toho, co je k dosažení těchto cílů nezbytné.

30 Skutečnost, že v členském státě je obecně odepřen zápis fúze mezi společností se sídlem v tomto státě a společností se sídlem v jiném členském státě ve svém důsledku brání uskutečňování přeshraničních fúzí, i pokud zájmy uvedené v bodě 28 tohoto rozsudku nejsou ohroženy. Takové pravidlo v každém případě překračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení cílů sledujících ochranu uvedených zájmů.

31 Za těchto podmínek je namístě odpovědět na položenou otázku tak, že články 43 ES a 48 ES brání tomu, aby byl v členském státě obecně odepřen zápis fúze uskutečněné zrušením společnosti bez likvidace a převodem celého jmění této společnosti na jinou společnost do vnitrostátního obchodního rejstříku, pokud má jedna z těchto dvou společností sídlo v jiném členském státě, zatímco takový zápis je možný, jsou-li dodrženy určité podmínky, pokud společnosti účastnící se fúze mají obě sídlo na území prvního členského státu.

K nákladům řízení

32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Články 43 ES a 48 ES brání tomu, aby byl v členském státě obecně odepřen zápis fúze uskutečněné zrušením společnosti bez likvidace a převodem celého jmění této společnosti na jinou společnost do vnitrostátního obchodního rejstříku, pokud má jedna z těchto dvou společností sídlo v jiném členském státě, zatímco takový zápis je možný, jsou-li dodrženy určité podmínky, pokud společnosti účastnící se fúze mají obě sídlo na území prvního členského státu.

Podpisy.